LAUSUNTO

Helsinki 19.10.2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Viite: HE 186/2026 vp

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Lisätietoja: erityisasiantuntija Minttu Ojanen, minttu.ojanen@gmail.com, p. 050 462 3347

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE:lla on yli 240 jäsentä ja yli 60 muuta toimijaa.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

Lausunto:

SOSTE ei kannattanut hallituksen esitystä sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta (528/2025), jolla säädettiin yli 65-vuotiaiden valinnanvapauskokeilusta. SOSTE totesi esitystä koskevassa lausunnossaan, että sen sijaan, että rahaa kanavoidaan Kela-korvausten kautta yksityiseen terveydenhuoltoon, resurssit tulisi kohdistaa hyvinvointialueiden rahoitukseen ja sitä kautta julkisen perusterveydenhuollon vahvistamiseen. Näin ollen SOSTE ei myöskään kannata malliin tehtäviä laajennuksia

SOSTE peräänkuuluttaa pitkäjänteistä julkisen perusterveydenhuollon kehittämistä, jotta vähenevät resurssit saadaan järkevään, vaikuttavaan ja kustannusvaikuttavaan käyttöön. SOSTE katsoo, että kiireettömän avosairaanhoidon hoitotakuu tulee palauttaa 14 vuorokauteen myös yli 23-vuotiaille hoitoonpääsyn nopeuttamiseksi sekä hoitoonpääsyn sosioekonomisen ja alueellisen eriarvoisuuden vähentämisksi.

Kela ja TLH seuraavat ja arvioivat valinnanvapauskokeilun onnistumista monimenetelmällisesti. Kokeilun ensimmäiset tutkimustulokset osoittavat, että 65 vuotta täyttäneiden yksityisen terveydenhuollon lääkärikäynnit lähes kaksinkertaistuivat kokeilun alettua. Valinnanvapauskokeilun mukaisia palveluita ovat hyödyntäneet eniten suurituloisimmat 65 vuotta täyttäneet. Tuloluokkien suhteelliset erot yksityisten yleislääkärikäyntien määrissä eivät siis näytä kokeilun myötä tasaantuneen siitä huolimatta, että kokeilun lääkärikäyntien omavastuuosuus vastaa julkisen perusterveydenhuollon asiakasmaksua. Eniten palvelua hyödynsivät kaupunkilaiset. Kokeilu ei tutkimuksen mukaan ole havaittavasti vähentänyt 65 vuotta täyttäneiden julkisen perusterveydenhuollon kontakteja järjestelmätasolla 50—63-vuotiaisiin verrattuna, vaikka mallillalla tavoiteltiin julkisen terveydenhuollon kuormituksen keventämistä.

SOSTE